

Cod întrebare:	MMP_123	Nr. înreg. MMP	Nr. 161787/DM/04.05.2011
Nume	Roxana Wring Presedinte Asociatia pro.do.mo		

Contestatie si Raspuns

Încă de la început dorim să subliniem faptul că potrivit Ordonanței Guvernului nr. 43/2000, republicată, art. 2 (pc. 10): „Emiterea acordului de mediu se face numai după emiterea avizului Ministerului Culturii și Cultelor, pentru aplicarea principiului conservării integrate.” Prin urmare, emiterea unui acord de mediu pentru proiectul minier Roșia Montană înaintea existenței unui astfel de aviz contravine prevederilor legale, prin urmare întreaga procedură de evaluare a impactului asupra mediului a Proiectului minier Roșia Montană, precum și consultarea publică aferentă acesteia rămân deci fără obiect.

Vă rugăm să faceți publică o motivare a deciziei Ministerului Mediului și Pădurilor pentru opțiunea de a continua procedura de evaluare din punctul la care acesta ajunsese în 2007 în defavoarea aceleia de a aștepta ca Ministerul Culturii să se pronunțe privind avizarea intervenției asupra patrimoniului cultural, urmând ca doar în cazul în care ar exista un aviz favorabil să reveniți la momentul zero al procedurii, ținând cont de schimbările din legislația din domeniu și întemeierea pe alte reglementări urbanistice locale și documente emise de autorități decât cele inițiale.

RMGC va respecta toate dispozițiile legale privind implementarea Proiectului și va obține toate avizele și alte documente necesare în vederea emiterii acordului de mediu. Dispoziția legală pe care ati citat-o nu instituie interdicția de a demara procedura de evaluare a impactului asupra mediului fără avizul prealabil al Ministerului Culturii și Patrimoniului Național, ci condiționează doar emiterea acordului, care este actul final al întregii proceduri, de existența acestui aviz.

1) Proiectul implică distrugerea masivelor muntoase Cârnic (cod LMI: AB-I-m-A-00065.03) și Orlea (coduri LMI: AB-I-m-A-00065.01, AB-I-m-A-00065.02) care sunt înscrise în Lista Monumentelor Istorice, ca având grupa valorică A („monumente de valoare națională și universală”) și a cadrului natural-antropic valoros al centrului istoric al Roșiei Montane, centru enumerat între monumentele istorice de valoare națională excepțională din Legea 5/2000, privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate (anexa III, poziția 3.g.). Constatăm și că documentația înaintată de către RMGC nu ia în considerare întreaga amploare a monumentelor istorice de tip sit arheologic din masivele Cârnic și Orlea și nu înregistrează zonele de protecție impuse de lege în jurul monumentelor istorice din unitatea teritorial-administrativă Roșia Montana. Proiectul implică mutarea monumentului natural “Piatra Despăcată” (statut de protecție potrivit legii 5/2000, anexa I, poziția 2.8.) și modificarea radicală (realizarea iazului de decantare Corna, haldei Corna, exploatarea în carierele Cetate și Cârnic) a împrejurimilor monumentului natural “Piatra Corbului” (statut de protecție potrivit legii 5/2000, anexa I, poziția 2.83.).

Pentru zona masivului Cârnic au fost parcurse toate etapele necesare prevăzute de legislația de specialitate în ceea ce privește cercetarea arheologică prealabilă necesară în cazul unei proceduri de evaluare a impactului de mediu. Cercetarea a fost realizată de o echipă mixtă din care au făcut parte și arheologi francezi specializați în domeniul arheologiei miniere, recunoscuți ca atare de Ministerul Culturii și Patrimoniului Național. În baza rezultatelor acestor cercetări complexe, Ministerul Culturii și Patrimoniului Național –Direcția Județeană Pentru Cultură și Patrimoniu Național Alba a emis Certificatul de descărcare de sarcină arheologică nr. 9 din 14.07.2011 prin care s-a realizat descărcarea de sarcină arheologică pentru o parte semnificativă din masivul Cârnic. Zonele din masivul Cârnic pentru care a fost păstrat regimul de protecție nu vor fi afectate de proiectul minier.

Mai exact, până în anul 1999 galeriile romane de la Roșia Montană nu au fost studiate de către specialiști în domeniul arheologiei miniere, deși existența unor asemenea vestigiieră cunoscută de mai bine de 150 de ani. Practic, acest tip de vestigii arheologice erau înainte de anul 2000 necunoscute din punct de vedere științific, nefiind documentate, publicate, puse într-un fel sau altul în circuitul public de cunoaștere și valorizare. Ca urmare, referirile la aceste tipuri de structuri și artefacte asociate, întâlnite în literatura de specialitate înainte de anul 2000 sunt de natură empirică. Începând cu 1999, o echipa de arheologi din Toulouse, specializați în arheologie minieră, asigură studiul științific al vestigiilor miniere

din cadrul sitului Roșia Montană. Cei 7 km de galerii datate în epoca romană reprezintă suma tuturor lucrărilor de acest tip identificate și cartate, în toate masivele în care s-a efectuat cercetarea, și nu un tot unitar. Studiarea acestor structuri, ca o condiție prealabilă legală în procesul de autorizare a proiectului minier propus de RMGC, a însemnat așadar, mai buna lor cunoaștere și a determinat în aceeași măsură luarea unor decizii pertinente, în cunoștință de cauză, în ceea ce privește conservarea și punerea lor în valoare. În conformitate cu rezultatele cercetărilor efectuate până acum (respectiv finalizate pentru masivele Cetate, Cărnice, Jig și în curs de desfășurare în masivul Orlea), s-a luat decizia conservării și punerii în valoare a următoarelor zone cu lucrări miniere vechi:

- galeria Cătălina Monulești – galerie situată în Centrul Istoric al satului Roșia Montană, unde în trecut a fost descoperit cel mai însemnat lot de tăblițe cerate și un sistem antic de drenare a apelor de mină.
- sectorul minier Păru Carpeni – situat în zona de sud-est a masivului Orlea unde a fost decoperit un sistem de camere suprapuse echipat cu instalații romane de lemn (roți, canale, etc.) pentru drenarea apelor de mină.
- zona Piatra Corbului – situată în partea de sud-vest a masivului Cărnice, aici fiind păstrate urme ale exploatărilor cu foc și apă din perioada antică și medievală.
- zona masivului Jig-Văidoaia – în partea de nord-vest a satului Roșia Montană, unde se păstrează zone de exploatare de suprafață datând din epoca antică.

Documentația de specialitate elaborată de echipa de cercetare franceză, respectiv *Raportul de cercetare arheologică preventivă pentru masivul Cărnice* și *Raportul de cercetare arheologică prealabilă pentru masivul Orlea* depuse la Ministerul Culturii și Patrimoniului Național cuprind concluzii clare și propuneri concrete în ceea ce privește vestigiile arheologice identificate în cele două zone.

Trebuie precizat că niciuna dintre casele monument istoric din cuprinsul Proiectului propus de către RMGC nu va fi afectată în mod negativ, respectiv toate cele 41 de clădiri monument istoric vor fi incluse într-un amplu program de reabilitare și restaurare (a se vedea Raportul EIM - vol. 33, respectiv Planul M – Plan de Management al Patrimoniului Cultural, partea II-a – Plan de Management pentru monumente istorice și zonele protejate din Roșia Montană, p. 74-91). Acest program este absolut necesar, dacă se dorește ca aceste case - indiferent de punerea în practică sau nu a Proiectului - să nu dispară în totalitate, dată fiind starea avansată de degradare în care se află în prezent.

Este de menționat și faptul că zona protejată Centrul Istoric al comunei Roșia Montană face obiectul de studiu al planului de urbanism de tip PUZ-CP cu titlul "Zona Istorică Centrală Rosia Montana, Plan Urbanistic Zonal, Zona Construită Protejată" elaborat din inițiativa Consiliului Local al comunei Rosia Montana. În baza recomandărilor avizelor emise de Comisia Națională a Monumentelor Istorice zona protejată propusă a fost marită de la 53 hectare la peste 137 de hectare (asigurându-se astfel și zona de protecție a zonei protejate) și cuprinde 317 case, din care treizeci și cinci clasate monument istoric, trei biserici, precum și intrarea în galerie de mină Catalina-Monulești clasată drept monument istoric.

În urma finalizării etapei de consultări publice în decembrie 2009, planul urbanistic zonal pentru Centrul Istoric, menționat mai sus, a început parcurgerea procedurii de avizare, obținând în luna septembrie 2010 avizul de mediu nr. 1586/06.09.2010 din parte Agenției de Protecție a Mediului Alba.

În ceea ce privește Piatra Corbului și Piatra Despicață, acestea sunt încadrate conform Legii 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate, (Publicat în Monitorul Oficial nr.152 din 12 aprilie 2000) la secțiunea Zone naturale protejate de interes național și monumente ale naturii, punctele 2.8 (Piatra Despicață) și 2.83 (Piatra Corbului).

În același timp, ca rezultat al cercetărilor arheologice efectuate la Roșia Montană prin Programul Național de Cercetare Alburnus Maior, finanțat în conformitate cu prevederile legale de către RMGC, Piatra Corbului a fost declarată zona protejată și din punct de vedere arheologic (Monitorul Oficial Nr. 646 bis, din data de 16.07.2004, poziția 146).

În Proiectul propus de către RMGC, Piatra Corbului nu este afectată. Vor fi luate toate măsurile tehnice de minimizare a impactului pe parcursul fazelor operative ale exploatării în apropierea acestei zone, astfel încât integritatea acesteia să nu aibă de suferit.

Referitor la Piatra Despicață, aceasta este o bombă vulcanică, aflată în poziție secundară la baza masivului Cârnic, la câțiva metri deasupra unui drum industrial-comunal. În fond, este vorba despre un bloc de andezit cu o greutate de aproximativ de câteva tone, ce își poate schimba amplasarea prin cauze naturale (alunecări de teren, eroziunea versantului) în orice moment. În anul 2002, Comisia pentru Ocrotirea Monumentelor Naturii a Academiei Române, ca urmare a documentației înaintate de către Agraro Consult, consultant specializat, a avizat mutarea acestui monument natural pe un alt amplasament, care nu va fi afectat de viitoarele exploatări. În consecință, cu mijloace tehnice absolut normale în ceea ce privește gabaritul, sub coordonare și supraveghere de specialitate, Piatra Despicață va fi mutată într-un amplasament avizat de către comisia de specialitate a Academiei Române și Ministerul Culturii și Patrimoniului Național.

Activitățile miniere au într-adevăr un impact semnificativ asupra peisajului. Măsurile de diminuare propuse în cadrul proiectului RMGC au drept scop reducerea/limitarea impactului potențial la nivelul perimetrului industrial, iar printr-o reconstrucție ecologică progresivă se va asigura o refacere parțială a configurației reliefului. După finalizarea lucrărilor de închidere și refacere ecologică, cele 584 hectare (din totalul de 1646 hectare cuprinse în PUZ industrial) care compun zonele dintre carierele miniere și instalațiile de procesare a minereului, precum și zona tampon, nu vor prezenta urme vizibile ale proiectului minier. Lucrările de infrastructură (drumuri, stații de epurare ape uzate, etc.) vor rămâne în folosința comunității. În cazul celor 1062 hectare rămase, deși vor suferi modificări, acestea vor fi, la rândul lor, refăcute (reprofilate, tratate cu un sistem de acoperire cu sol fertil și înierbate) pentru a se integra, cât mai bine posibil, în peisajul înconjurător. Planul de închidere și refacere a minei elaborat de RMGC (Planul J) stabilește o serie de măsuri care să asigure faptul că activitatea minieră va afecta cât mai puțin posibil peisajului din zona Roșia Montană.

2) Acțiunile distructive asupra monumentelor istorice sau ale naturii sunt interzise de lege, a se vedea de exemplu Legea nr. 422/2001, privind protejarea monumentelor istorice, art. 10, pc. 4 „Aplicarea de servituți care au drept consecință desființarea, distrugerea parțială sau degradarea monumentelor istorice și a zonelor lor de protecție este interzisă.”, Legea minelor, nr. 85/2003, art. 11, alin.1: „Efectuarea de activități miniere pe terenurile pe care sunt amplasate monumente istorice, culturale, religioase, situri arheologice de interes deosebit [...], precum și instituirea dreptului de servitute pentru activități miniere pe astfel de terenuri sunt strict interzise.” sau OUG 195 / 2005, privind protecția mediului, cu modificările și completările ulterioare, art. 70: „Pentru asigurarea unui mediu de viață sănătos, autoritățile administrației publice locale, precum și, după caz, persoanele fizice și juridice au următoarele obligații: [...] e) să respecte regimul de protecție specială [...] a monumentelor istorice, a ariilor protejate și a monumentelor naturii. Sunt interzise amplasarea de obiective și desfășurarea unor activități cu efecte dăunătoare în perimetrul și în zonele de protecție a acestora.”

Cu privire la chestiuni generale referitoare la câteva din măsurile de protecție a patrimoniului avute în vedere de către proiectul RMGC, a se vedea răspunsul de mai sus.

Referitor la citatele din legislație, menționăm că RMGC va respecta toate prevederile legale referitoare la protecția patrimoniului cultural.

Așa cum am arătat în Completarea documentației pentru P.U.G. Roșia Montană; Studiu de restructurare a centrului istoric Roșia Montană; începând cu anul 2001, OPUS, birou de arhitectură cu sediul în București, a cercetat arhitectura și structura urbanistică a localităților componente ale comunei Roșia Montană, și a întocmit un set detaliat de fișe de evidență pentru toate clădirile, inclusiv pentru clădirile istorice (cunoscute în legislația românească drept monumente istorice) existente în acest areal. Practic între anii 2001–2002 OPUS a îmbunătățit și a actualizat documentația preliminară întocmită de Centrul de Proiectare pentru Patrimoniul Cultural Național (din anul 2003 Institutul Național pentru Monumente Istorice, integrat din 2009 Institutului Național al Patrimoniului, București) în 2000, elaborând și un studiu privind peisajul cultural sub coordonarea dr. Anca Brătuleanu.

Începând cu anul 2006, lucrările de arhitectură, cuprinzând studii de specialitate și documentații pentru restaurarea clădirilor monument istoric din Roșia Montană au fost efectuate și/sau coordonate de S.C. GENERAL GAME S.R.L., Alba Iulia, execuția lucrărilor de restaurare (finalizate în prezent pentru casa nr. 325 și în curs de finalizare și implementare a documentațiilor de proiectare pentru alte 9 clădiri din centrul istoric) fiind asigurată de S.C. GRUP CORINT S.A., Alba Iulia, anteprenor autorizat conform prevederilor legale să desfășoare activități de restaurare la obiective monument istoric și/sau în zone protejate construite. În aceeași ordine de idei, S.C. KAMOS S.R.L. a lucrat la elaborarea unor documentații de specialitate pentru proiectele de restaurare a monumentelor istorice / relevee de detaliu, precum și elaborarea unor strategii și planuri de acțiune pe termen scurt, mediu și lung, studii coroborate cu dezvoltarea unui proiect de idei realizat de S.C. BLIPSZ S.R.L. privitor la amenajea arhitecturală și refunționalizarea clădirilor din frontul arhitectural din Piața Roșia Montană, propuse pentru amenajarea viitorului Muzeu al Mineritului.

Privitor la amenajările și reglementările urbanistice, studiile de specialitate au fost întocmite și/sau coordonate, începând cu anul 2008, de către S.C. ASAR GRUP S.A., Deva pentru elaborarea PUZ-CP pentru Centrul istoric Roșia Montană.

În conformitate cu prevederile legale aplicabile și buna practică uzuală la nivel internațional în asemenea cazuri, pentru atenuarea impactului pe care proiectul minier îl va avea asupra patrimoniului cultural au fost elaborate planuri de management specifice, respectiv documente operaționale. Astfel aceste măsuri complexe sunt detaliate în Planul de Management pentru Patrimoniul Cultural, elaborat și atașat Raportului EIM asigură cadrul general pentru minimizarea impactului potențial al Proiectului asupra patrimoniului cultural, astfel cum este acesta descris în Capitolul 4.9 al Raportului EIM, respectiv Protocolul pentru Descoperiri Întâmplătoare.

Planul de Management pentru Patrimoniul Cultural a fost conceput de către instituții românești și străine cu expertiză în domeniu și stabilește cadrul pentru atingerea echilibrului între necesitățile, aparent divergente, implicate de conservare, de dezvoltarea economică durabilă și de interesul comunității locale. Dispozițiile cuprinse în Planul de Management pentru Patrimoniul Cultural nu substituie prevederile legale, ci urmăresc reunirea informațiilor privind caracteristicile și semnificația siturilor și monumentelor istorice din zona Roșia Montană (în sens larg), identificarea organizațiilor și persoanelor fizice ale căror interese sunt legate de această zonă, identificarea riscurilor și oportunităților de conservare și dezvoltare a patrimoniului cultural, precum și conturarea unei strategii globale pentru atingerea unui scop comun. În aceste condiții, Planul de Management pentru Patrimoniul Cultural elaborat de RMGC conține un cadru de politici cu caracter director. Atingerea scopurilor conservării și dezvoltării durabile depinde de modul în care toate părțile implicate în gestionarea patrimoniului cultural din zonă își coordonează acțiunile.

Planul de Management pentru Centrul Istoric Roșia Montană urmărește următoarele scopuri principale:

- să formuleze obiective pentru managementul peisajului cultural și al mediului înconjurător, din care peisajul cultural este parte integrantă, având în vedere toate componentele acestui peisaj, de la elementele naturale și ansambluri arhitectural – urbanistice, la patrimoniul arheologic și industrial, la monumentele individuale și la varietatea de componente izolate;
- să stimuleze cunoașterea și sporirea interesului publicului pentru sit și să promoveze valoarea educațională și culturală a mediului înconjurător în ansamblu;
- să definească o strategie de management care să se ghideze după principiile dezvoltării durabile, urmărind realizarea unui echilibru între conservarea valorilor culturale și a celor naturale, între utilizarea turistică și exploatarea resurselor naturale;
- să identifice beneficiile potențiale, economice și culturale, ale sitului și să stimuleze participarea actorilor locali la potențarea acestor beneficii, fără a periclita resursa culturală;
- să propună un program prioritar de acțiuni care să fie realizabile și să contribuie la conservarea și punerea în valoare a sitului.

3) Aplicarea proiectului va duce la pierderea unui sit cu potențial de a fi înscris în Lista Patrimoniului Mondial. ICOMOS în întâlnirea generală de la Quebec din 2008 (rezoluția nr. 4) și-a arătat îngrijorarea privind operația

minieră proiectată care amenință distrugerea sitului Alburnus Maior și a împrejurimilor acestuia și a cerut intervenția urgentă a autorităților naționale pentru a-i asigura protecția; în 2011 Comisia Națională a Monumentelor Istorice a propus MCPN includerea Rosia Montane între propunerile ale României pentru Lista UNESCO.

În conformitate cu datele și informațiile prezentate recent în două rapoarte de specialitate (respectiv documentul intitulat *Reflecții privind relevanța și adecvarea declarării Roșia Montană ca Obiectiv de Patrimoniu Mondial al UNESCO* elaborat de arh. Dennis Rodwell, expert internațional în domeniu și publicat în noiembrie 2010, cât și studiul privind *Patrimoniul cultural din Roșia Montană – stare de fapt și perspective reale* elaborat de Grupul Independent de Monitorizare a Patrimoniului Cultural din Roșia Montană și publicat în iunie 2011), Roșia Montană nu îndeplinește criteriile și standardele prevăzute de regulamentul UNESCO.

La ultima reuniune plenară a Comitetului pentru Moștenirea Universală, desfășurată în capitala Braziliei, în perioada iulie–august 2010, UNESCO a abordat chestiunea actualizării listelor tentative, subliniind importanța criteriilor de definire a noțiunii de „valoare universală excepțională”, așa cum au fost acestea stabilite de către reuniunea la nivel de experți, desfășurată în 2005, la Kazan, în Federația Rusă. Potrivit documentului amintit - Convention concerning the protection of the world cultural and natural heritage, World Heritage Committee, Thirty –fourth Session, Brazil, 25 July-3 August 2010 , în procesul completării listelor tentative trebuie incluse comunitățile locale, iar “acolo unde este cazul trebuie organizate consultări publice”. Pe lângă acestea, recomandarea UNESCO cere statelor naționale care trimit propuneri de actualizare a listelor tentative să întreprindă un “riguros proces local de evaluare, pentru a se asigura că așteptările generate de înscrierea pe lista tentativă corespund cu realitatea”.

După cum a arătat Dennis Rodwell în raportul său, procesul de includere în Lista Patrimoniului Universal, în conformitate cu *Convenția privind Protejarea Patrimoniului Mondial din 1972 și Liniile directe operaționale*, presupune ca un stat să introducă pe lista sa tentativă doar situri pe care intenționează să le nominalizeze și care se pretează pentru includerea pe Lista Patrimoniului Mondial, în baza unor criterii prestabilite precum „valoarea universală remarcabilă”, „autenticitate”, „integritate” și un „sistem de management” persuasiv și viabil”. *Liniile directe operaționale* pornesc de la premisa că statele părți își vor întocmi Listele Tentative „cu participarea unei game largi de factori de interes, inclusiv manageri de situri, autorități locale și regionale, comunități locale, ONG-uri și alte părți interesate și parteneri”, cât și faptul că „participarea localnicilor în procesul de nominalizare este esențială”.

Legislația română reglementează atribuțiile anumitor autorități (Ministerul Culturii și Patrimoniul Național, Institutul Național al Patrimoniului, Comisia Națională a Monumentelor Istorice) de a gestiona monumentele istorice înscrise în lista patrimoniului mondial.

Prevederile referitoare la aceste atribuții specifice sunt definite în legislația românească privind monumentele istorice, respectiv de Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, modificată („Legea 422/2001”). Astfel:

- cf. art.26, aliniat (1) pct.25 – Ministerul Culturii și Cultelor (actualmente Ministerul Culturii și Patrimoniul Național) [...] „colaborează cu organismele internaționale interesate și participă, în cooperare cu acestea, la finanțarea programelor de protejare a monumentelor istorice, inclusiv a celor înscrise în Lista Patrimoniului Mondial [...]”;
- cf. art. 33, aliniat (1), lit. l) - Comisia Națională a Monumentelor Istorice are următoarele atribuții: [...] l) propune monumente istorice pentru a fi incluse în Lista patrimoniului cultural și natural mondial, precum și în Lista patrimoniului mondial în pericol, elaborate de UNESCO [...].

De asemenea, Hotărârea Guvernului nr. 593/2011 privind organizarea și funcționarea Institutului Național al Patrimoniului prevede în art. 2 lit. m) ca institutul ”elaborează dosarele pentru monumentele istorice propuse a fi incluse în Lista patrimoniului mondial”

În concluzie, propunerile de includere în lista patrimoniului mondial – lista UNESCO sunt făcute de către statul român și organismele sale abilitate, în măsura în care sunt îndeplinite cerințele legale în acest

scop.

RMGC, deținătoare a licenței de exploatare minieră, manifestă o reală preocupare cu privire la patrimoniul cultural, fapt dovedit și prin modificarea succesivă a planurilor de exploatare prin care s-a renunțat la exploatarea unor cantități importante de minereu în scopul conservării in situ a vestigiilor arheologice relevante, aspecte care se regăsesc în Raportul de evaluare a impactului de mediu în contextul preconizatului proiect minier. Această preocupare este completată de reevaluarea valorii totale a investițiilor pe care RMGC s-a angajat public să le efectueze pentru a asigura conservarea elementelor relevante ale patrimoniului cultural, rezultând o sumă fără precedent la nivel mondial în ceea ce privește componenta de moștenire culturală în contextul unui proiect de dezvoltare industrială.

4) Cu toate că documentul a fost adoptat de Președenție, constatăm cu tristețe că rămân valabile cele prezentate în Raportul Comisiei Prezidențiale pentru Patrimoniul Construit, Siturile Istorice și Naturale din septembrie 2009: *“Starea deplorabilă în care se află astăzi Roșia Montană este urmarea sărăcirii forțate a populației, împiedicarea inițiativelor localnicilor de a dezvolta activități economice private sau agroturism, rezultat al demolărilor sub auspiciile legii sau în disprețul acesteia, a propagandei mincinoase și manipulării populației (inclusiv cu inadmisibile accente etnice) în numele unei investiții economice de interes privat. Distrugerea parțială sau totală a Roșiei Montane ar însemna cea mai gravă amputare a mediului istoric românesc, distrugerea unui peisaj cultural unic, cu valoare mondială.”* (Cap. I. Starea patrimoniului construit și a siturilor istorice, p.29) și *„Cazul Roșia Montană exemplifică în cel mai înalt grad posibilitatea de atingere a securității naționale prin distrugerea patrimoniului subteran și suprateran în numele unei investiții economice prezentate în mod abuziv drept unica variantă pentru o dezvoltare durabilă. Pe plan internațional, demararea proiectului de exploatare a aurului (aflat deocamdată în stare de suspendare) va arăta că Statul român nu își respectă propriile legi și cu atât mai puțin angajamentele internaționale, iar pe plan național va atrage după sine: distrugerea unor argumente fundamentale ale istoriei și identității naționale, anularea mărturiilor diversității culturale, anularea dreptului la un mediu curat, distrugerea coeziunii sociale, anularea dreptului la memorie, distrugerea ireversibilă a unui peisaj cultural de prim ordin pentru România și important pentru patrimoniul cultural și natural european și mondial.”* (Cap. I. Starea patrimoniului construit și a siturilor istorice, p.61)

Capitolul 5 (*Evaluarea Alternativelor*) analizează potențialul pentru dezvoltarea altor industrii care ar putea să susțină creșterea economică durabilă în regiune (Vezi Secțiunea 1.2 din Capitolul 5). Aceste alternative includ agricultura și pășunatul, turismul, industria lemnului, industria artizanală și exploatarea florei în scop farmaceutic.

S-a concluzionat că niciuna dintre aceste ramuri industriale nu are capacitatea de a susține creșterea economică la nivelul la care o face proiectul Roșia Montană. Terenul dificil cu soluri de o fertilitate scăzută limitează folosirea pământului în scopuri productive, la pășunat și cosit. În plus, utilizarea excesivă a pământului, la care se adaugă microclimatul mai uscat și mai cald pe aceste pante, face ca pajiștile să fie sărăcite, cu productivitate scăzută.

Terenul arabil este foarte puțin și fragmentat, situându-se doar în apropierea satelor. Datorită volumului edafic scăzut nu se pot folosi utilaje agricole moderne. Habitatele naturale elementare lipsesc aproape în întregime. Activitățile de exploatare minieră și cele conexe acestora au dus în timp la schimbări privind utilizarea pământului datorită construirii de locuințe, dezvoltării terenului agricol și extinderii zonelor de exploatare forestieră. Aceste concluzii sunt susținute de experți specializați în sol, biodiversitate, apă și peisaje. Numele respectivilor experți sunt menționate în raport.

Din cuprinsul Raportului EIM rezultă de asemenea că implementarea proiectului Roșia Montană nu exclude dezvoltarea acestor ramuri economice; dimpotrivă, realizarea proiectului Roșia Montană înlătură impedimente severe din calea dezvoltării acestora. Spre pildă, investiția la nivel intern în vederea îmbunătățirii infrastructurii, crearea cererii de bunuri și servicii și remedierea problemelor legate de abandonarea terenurilor și poluare sunt elemente care favorizează dezvoltarea acestor ramuri economice.

În timpul etapa preliminară de avizare a proiectului, între anii 2000–2007 în legătură cu toate elementele

de patrimoniu cultural de la Roșia Montană a fost derulat un amplu program de cercetare pluridisciplinară. Astfel Programul Național de Cercetare Alburnus Maior (abreviat în continuare PNC – AM), inițiat în primăvara anului 2001 de către Ministerul Culturii și Cultelor (prin OMCC nr. 2504/2001), în contextul propunerii Proiectului de exploatare Roșia Montană a vizat efectuarea de ample studii și cercetări arheologice, arhitecturale, istorice și etnografice necesare pentru salvagardarea patrimoniului cultural al acestei regiuni, prin evaluarea și cercetarea acestuia. În acest context patrimoniul cultural (material și imaterial) al Roșiei Montane a devenit foarte bine cunoscut. Rezultatele acestor studii complexe de patrimoniu au stat la baza elaborării documentațiilor de specialitate din cadrul Raportului EIM, respectiv studiul de condiții inițiale privind patrimoniul cultural, analiza impactului potențial și determinarea măsurilor de atenuare a acestuia, planul de management pentru patrimoniul cultural (cu secțiuni distincte privind patrimoniul arheologic și monumentele istorice din zonă).

Cercetarea patrimoniului arheologic, inclusiv înregistrarea tuturor datelor rezultate din săpături și periegheze (baze de date arheologice și cartografice, arhive digitale de imagini, etc.) s-a desfășurat *in extenso*, pe o suprafață de peste 2.000 de hectare, depășind propriu-zis aria de amplasare a proiectului minier. Singura excepție este zona masivului Orlea, unde cercetările de până acum au avut un caracter preliminar, atât la suprafață, cât și în subteran.

Rezultatele acestor cercetări au fost comunicate în mediul academic și în mass-media, fiind redactate rapoarte preliminare și studii publicate în reviste de specialitate.

Unul din demersurile cu caracter de pionierat din cadrul cercetărilor arheologice preventive de la Roșia Montană din ultimul deceniu este strâns legat de investigarea de către specialiști a galeriilor miniere romane și medievale din acest areal, respectiv inventarierea și propunerea de soluții de conservare sau restaurare a porțiunilor reprezentative. Având în vedere faptul că în anul 2000, dar și în prezent, nu există expertiză recunoscută în domeniul arheologiei miniere, participarea unei reputeate specialiste franceze în atare cercetări a fost de natură să ofere date de maximă acuratețe în această privință. Ca și în cazul vestigiilor arheologice existente la suprafață, singura zonă care a rămas investigată la nivel preliminar este zona Orlea, cu observația că aici, în anul 2005 a fost făcută una dintre cele mai notabile descoperiri arheologice și anume, sistemul de evacuare a apelor de mină realizat din roți și instalații de lemn. Se cuvine subliniat faptul că dincolo de cercetările în sine, s-a putut realiza și un inventar detaliat al tuturor porțiunilor reprezentative de galerii și au fost dezvoltate propuneri viabile de conservare *in situ* sau restaurare a acestora.

Un asemenea demers complex, dezvoltat într-o perspectivă pluridisciplinară a condus și la delimitarea unei suite de zone de rezervație arheologică (Tăul Găuri, Dealul Carpeni și sectorul minier Păru Carpeni, zona Văidoaia) și arhitecturală, respectiv zona Centrului Istoric Roșia Montană care va include una dintre cele mai importante galerii miniere din zonă (galeria Cătălina-Monulești) și 35 de clădiri monument istoric.

Se adaugă realizarea evidenței și cercetării structurilor de patrimoniu industrial într-un studiu dedicat realizat de un specialist francez, cât și elaborarea unui studiu etnografic al zonei Roșia Montană – Abrud – Corna de un colectiv de cercetare de la prestigioase instituții de profil românești, un prim volum referitor la acest subiect fiind publicat în anul 2004. Nu în ultimul rând, o abordare inovativă a vizat elaborarea unui studiu de istorie orală a zonei, o primă etapă a acestuia fiind încheiată odată cu constituirea unei arhive audio reunind numeroase și variate ca temă interviuri realizate cu locuitori ai zonei.

Chintesența unei asemenea abordări o reprezintă proiectul de realizare a viitorului muzeu dedicat mineritului din zona Munților Apuseni din cele mai vechi timpuri și până astăzi, care va reuni o abordare de muzeologizare clasică, prin expunerea de artefacte, dar și o viziune nouă dezvoltată pe o componentă de muzeu în aer liber, dar și în subteran, reunind porțiuni autentice și reconstituiri, toate acestea fiind menite să păstreze memoria și zestrea culturală a Roșiei Montane.

Protejarea și conservarea patrimoniului local/național (restaurarea și reabilitarea zonei protejate), ocrotirea sănătății populației, protejarea biodiversității și crearea cadrului pentru o economie post-minerit sustenabilă în comunitate sunt aspecte ce reies din documentații de urbanism în curs de avizare.

Programul pentru punerea în valoare a patrimoniului Cultural Roșia Montană reprezintă un set larg de inițiative pluridisciplinare menite să contribuie la dezvoltarea durabilă a unei comunități cu îndelungată tradiție minieră prin optimizarea punerii în valoare a patrimoniului său cultural în perspectiva creșterii potențialului turistic al acesteia. Acest program complex reunește o serie întreagă de programe/proiecte care vizează:

- desfășurarea — în continuare — de lucrări de cercetare arheologică preventivă în perimetre de suprafață și subteran (Orlea), în vederea explorării, identificării, documentării (înregistrării), publicării și punerii în valoare în scopuri științifice, dar și pentru acces public și turism a siturilor arheologice și bunurilor de patrimoniu mobil (obiecte / artefacte) asociate acestora, datând din perioada epocilor romană, medievală și modernă, aducând practic în atenție tradiția industriei miniere și istoria așezărilor dezvoltate aici de-a lungul timpului în relație cu aceasta
- punerea în practică a Protocolului Pentru Descoperiri Intimplatoare (PPDI) în fazele de construcție și de operare pentru zonele cercetate și asupra carora s-au eliberat certificate de descarcare de sarcina arheologică
- documentarea, conservarea și restaurarea clădirilor monument istoric și a celor tradiționale din Centrul Istoric împreună cu peisajul cultural asociat acestora în cadrul unei comunități miniere tradiționale pentru care există o perspectivă de dezvoltare contemporană
- crearea unui nou Muzeu al Mineritului în Centrul Istoric al Roșiei Montane, într-o viziune multifuncțională ce va reuni secțiuni de expunere interioară și exterioară, vestigii arheologice de suprafață și de subteran conservate *in situ* sau reconstituiți în mărime naturală, toate menite să înfățișeze într-o manieră atractivă și comprehensibilă istoria și evoluția mineritului din perioada antică și până în contemporaneitate în acest areal
- studierea elementelor referitoare la etnografia, istoria orală și viața spirituală a comunității din Roșia Montană
- dezvoltarea unei capacități și oferte turistice integrate în legătură cu alte inițiative din cadrul Proiectului Roșia Montană referitoare la crearea și implementarea unor servicii sociale, programe culturale, facilități turistice și acțiuni de ecologizare moderne, absolut necesare din perspectiva de dezvoltare durabilă a zonei.

Compania propune un buget viitor de cercetare, conservare, restaurare și valorificare în interes științific și public a patrimoniului cultural de peste 70.000.000 \$.

5) Din datele disponibile pe internet am constatat că nu există un Raport de Evaluare a Impactului asupra Mediului și implicit un Acord de Mediu privind proiectul de exploatare minieră de la Certej. În aceste condiții o consultare publică privind efectele conjugate asupra mediului ale celor două exploatări (încercată prin existența Vol. 5 ce conține documentele Evaluarea impactului cumulat pentru proiectele Rosia Montana și Certej și consecințele producerii unui accident simultan cu posibile efecte transfrontiera și Raport privind impactul cumulat și impactul transfrontieră generat asupra calității aerului de proiectele Roșia Montana și Certej), așa cum se dorește de către MMP poate duce la rezultate false. Având în vedere că în bazinul Mureșului mai sunt și alte iazuri de decantare cu substanțe toxice vă rugăm să analizați oportunitatea studierii unei catastrofe ecologice în care sunt implicate cedări ale barajelor altor iazuri relevante, pentru diverse tipuri de substanțe toxice (nu doar cianură). În cazul proiectului de la Roșia Montană mai observăm existența unor premise de analiză periculoase pentru stabilitatea barajului iazului de decantare. În prezentarea riscurilor la care este supus barajul iazului de decantare (Vol. 3 Rapoarte și studii adiționale, Cap. 7 Situații de risc, Evaluarea riscurilor asociate barajului aferent Sistemului iazului de decantare Corna, 4.2 Factori declanșatori care pot conduce la o avariere a barajului și 5.1 Selectarea modului de nefuncționare critică), implicațiile unor atacuri teroriste nu au fost analizate deoarece s-a considerat că acestea au o probabilitate de apariție mai mică de 1 la 10 milioane de ani, în condițiile în care în Strategia Națională de Apărare din 2010, "extinderea modalităților de manifestare a fenomenului terorist în plan internațional" (cap. 6 Riscuri și Amenințări, p. 13) ocupă primul loc în lista principalelor riscuri și amenințări la adresa României. Un posibil atac terorist ar trebui analizat gândindu-ne și la efectele unui astfel de gest la nivel unei părți însemnate a Europei.

Evaluarea impactului cumulat datorat proiectelor Roșia Montana și Certej s-a făcut în baza documentațiilor elaborate de specialiști atestați de către Ministerul Mediului și Pădurilor pentru întocmirea unor astfel de studii pentru etapa la care se regăsesc cele două proiecte, respectiv etapa de

evaluare a impactului asupra mediului.

Rapoartele menționate analizează și prezintă potențialul de producere a unui impact transfrontieră rezultat datorită cumulării efectelor proiectelor Roșia Montană și Certej, din România.

Pentru evaluarea impactului cumulativ au fost urmărite căile potențiale de propagare a poluării și anume, prin rețeaua hidrografică tributară cursurilor de apă care drenează apa de pe amplasamentele analizate, respectiv pe calea aerului prin aportul de concentrații suplimentare de substanțe la concentrațiile de fond. Ca urmare, evaluarea efectelor cumulative ale proiectelor Roșia Montană și Certej, în context tranfrontieră s-a concretizat în următoarele:

- **„Impactul Potențial asupra Calității Apei din Bazinul Hidrografic Mureș în Cazul unor Deversări Accidentale de la Proiectele Miniere Roșia Montană și Certej”** realizat de prof. Paul Whitehead de la Universitatea Oxford, Marea Britanie și de prof. Steven Chapra de la Universitatea Tufts din Boston, SUA în urma studiilor de modelare a debitelor râurilor și a dispersiei poluanților în bazinul hidrografic Mureș;
- **„Raport privind impactul cumulat și impactul transfrontieră generat asupra calității aerului de proiectele Roșia Montană și Certej”** realizat de către SC WESTAGEM SRL, în urma studiului de modelare a dispersiei poluanților atmosferici emiși din activitățile aferente celor două proiecte și a cuantificării câmpurilor de concentrații atât la nivel local cât și la nivel regional.

În studiu au fost luate în considerare cele mai defavorabile situații pentru ambele proiecte precum și presupunerea unui scenariu referitor la o serie de secvențe de evenimente pentru a avea posibilitatea analizei și cuantificării impactului maxim, chiar dacă acestea au o probabilitate de apariție extrem de redusă.

Scenariile au avut în vedere:

- localizarea celor două perimetre doar la 35 de Km în linie dreaptă și 366 Km pe lungimea corpurilor de apă;
- asocierea ipotetică a emisiilor caracteristice din etapele de construcție și de operare;
- cea mai defavorabilă situație pentru ambele proiecte;
- pentru factorul de mediu aer s-a avut în vedere poluarea de fond existentă peste care s-a suprapus modelarea dispersiei poluanților evacuați de pe amplasamentele celor două exploatări miniere propuse.

Evaluarea impactului cumulat datorat celor două proiecte cât și a impactului transfrontalier generat de acestea asupra calității aerului și asupra ecosistemelor terestre s-a realizat printr-un studiu de modelare a dispersiei poluanților emiși de activitățile aferente celor două proiecte în vederea cuantificării câmpurilor de concentrații atât la nivel local cât și la nivel regional.

Referitor la scenariile de emisie analizate trebuie făcute următoarele precizări:

Deși graficele de activități și capacități de producție pentru fiecare proiect sunt bine descrise și etapizate riguros pe ani, există incertitudinea legată de data referitoare la începerea activităților de construcție a obiectivelor din cadrul celor două proiecte. În acest sens modul de suprapunere al activităților nu poate fi cunoscut cu exactitate în acest moment și pentru evaluarea impactului cumulat este necesară o abordare conservatoare prin evaluarea impactului maxim cumulat generat de cele două proiecte (scenariul cel mai defavorabil).

O asemenea abordare constă în presupunerea că activitățile asociate perioadelor cu emisii maxime pentru fiecare proiect în parte vor avea loc simultan, prin urmare vor fi tratați anii cu impact maxim asupra calității aerului identificați în studiile de evaluare a impactului pentru fiecare proiect în parte astfel:

- Emisiile asociate anului 9 de operare în cazul exploatării de la Roșia Montană
- Emisiile asociate anului 6 în cazul exploatării de la Certej

Acest scenariu care va ilustra impactul maxim al celor două proiecte este acoperitor pentru orice combinație de emisii provenite din activități simultane în timpul etapelor de operare ale celor două proiecte. Astfel orice schimbare a planului de minerit pentru oricare dintre proiecte nu va putea genera emisii totale cumulate mai mari decât cele analizate în scenariul propus.

Rezultatele au pus în evidență faptul că valorile maxime ale concentrațiilor de poluanți în cazul efectului cumulat al etapei de construcție sau a celei de operare prognozate în localitățile cuprinse pe grila de

modelare sunt cu mult sub valorile limită sau valorile țintă impuse de legislația în vigoare (sub 16 % din acestea pentru etapa de construcție și sub 11 % pentru etapa de operare). Rezultatele au pus în evidență faptul că valorile maxime ale concentrațiilor de poluanți în cazul efectului cumulat al etapei de construcție sau a celei de operare prognozate la nivelul la nivelul ariilor protejate (rezervații și parcuri naționale) și al siturilor NATURA 2000 cuprinse pe grila de modelare sunt cu mult sub valorile limită sau valorile țintă impuse de legislația în vigoare (sub 9 % din acestea pentru etapa de construcție și sub 10% pentru etapa de operare).

Evaluarea impactului cumulat datorat celor două proiecte cât și a impactului transfrontalier generat de acestea asupra calității apei și asupra ecosistemelor acvatice a luat în calcul procesele de dispersie principale care au loc în râuri precum și diluția generată de afluenți și de procesele de descopunere cinetice de ordinul întâi. Modelul este dinamic și simulează comportamentul orar al debitului râului și transportul poluanților de-a lungul bazinelor hidrografice.

Modelul a fost utilizat pentru evaluarea efectului deversărilor potențiale de cianură (CN) din iazurile de decantare aferente proiectului minier de la Certeju de Sus, amplasat la o distanță de 18km de râul Mureș și municipiul Deva, la aproximativ 366km aval de Proiectul minier Roșia Montană.

Elementul declanșator pentru deversarea menționată mai sus a fost asociat unei mișcări seismice a barajului principal cauzând instabilitatea pantei barajului și lichefierea, lichefierea statică a sterilelor de procesare și eroziunea internă a barajului.

A doua deversare din aval rezultă dintr-un eveniment similar care ar produce rupturi succesive ale barajelor celor două iazuri de sterile ale Proiectului minier Certej. Evenimentul declanșator într-un astfel de scenariu este o viitură care apare în bazinul hidrografic local datorită unei precipitații maxim probabile (PMP).

Se presupune că a doua undă este deversată în râul Mureș exact în momentul când vârful primei unde (de la Roșia Montană) ajunge la Deva.

Simularea a luat în considerare și cea mai defavorabilă situație pentru bazinul hidrografic în care nu există descompunere, sau pierdere de CN ca urmare a transformărilor chimice.

Rezultatele simulărilor modelului de dispersie reprezintă evenimentele de poluare care pot avea loc în condiții de debit mare, mediu și scăzut al bazinului hidrografic. În condiții de debit mare, undele se deplasează în aval rapid, dar există un volum mare de apă care diluează deversările. Condițiile de debit mic reprezintă cealaltă extremă în care volumele de apă reduse nu diluează deversările atât de mult, dar timpul de transport de-a lungul bazinului hidrografic este mult mai îndelungat favorizând procesele de amestec și de dispersie.

Simulările arată că, atât în condiții de debit scăzut, mediu și mare, a doua undă în bazinul hidrografic crește concentrațiile CN în râul Mureș, în aval de municipiul Deva. Acest lucru este de așteptat, deoarece undele coincid, iar efectele acestora se vor cumula. În condiții de debit mare, apare o diluție foarte ridicată în bazinul hidrografic și, deși CN este transportată în aval cu viteză mare, concentrațiile de CN sunt foarte scăzute și mult sub limitele de CN impuse pentru calitatea apelor de suprafață.

În condițiile unui debit mediu, unda de poluare are un efect semnificativ asupra concentrațiilor în râu în secțiunea Deva și imediat în aval, dar, concentrațiile CN sunt de asemenea mult sub valoarea de 0,1 mg/l. În plus, procesele de diluție și de dispersie ulterioare care au loc în aval în cadrul bazinului hidrografic determină scăderea concentrațiilor de CN la valori și mai mici, până când unda poluatoare ajunge la graniță.

În condiții de debit scăzut, unda poluatoare determină creșterea concentrațiilor de CN din apa râului în secțiunea Deva. Cu toate acestea, procesele de diluție și dispersie reduc aceste concentrații în mod semnificativ în aval, astfel încât concentrațiile de CN vor atinge valori cu mult sub valoarea de 0,1 mg/l până când unda poluatoare ajunge la graniță.

Riscul asociat scenariilor mai plauzibile care produc consecințe pentru mediu a fost analizat de Institutul Norvegian de Geotehnică (NGI). Cel mai mare pericol (probabilitate de producere) asociat unei neperformanțe plauzibile ale barajului au fost determinate ca fiind de unu la un milion de ani. Analizele lanțurilor de evenimente arată că probabilitatea de neperformanță a iazului este de circa 100 de ori mai mică decât probabilitatea de rupere a barajelor de retenție, pe baza datelor de performanță observate la barajele din întreaga lume.

Impactul fizic datorat acestor scenarii a fost estimat de experți ca fiind o deformare a coronamentului

de aproximativ 5 și 8 metri pe o lungime de coronament între 100 și 200 m. Volumul de steril evacuat a fost estimat conservativ în domeniul aproximativ de 125.000 la 250.000 m³, însoțit de o evacuare de apă contaminată de aproximativ 13.000 la 26.000 m³ într-un interval de 24 de ore

Scenariul de avariere a barajului a fost considerat pentru ultimii ani de funcționare, când în iaz se află cel mai mare volum. În primii ani de formare a iazului, analizele de pericol au arătat că toată apa care ar scăpa din baraj (din nou, cu o foarte mică probabilitate de apariție) ar fi reținută în zona dintre barajul secundar (SCD) și piciorul barajului principal și nu ar ajunge în râu.

Pe baza analizelor de pericol efectuate de NGI în cooperare cu mai mulți experți internaționali în baraje și risc, scenariile de avariere sau revărsare a barajelor în ultimii ani ai exploatarei iazului ar putea duce, ca să cităm un expert în riscuri „oarecare pagube materiale și o oarecare contaminare în zona învecinată din aval de barajul principal”, dar nu mai mult de atât. Nu se vor produce inundații cu ieșire din matcă. Sterilul ar putea parcurge o distanță de câteva sute de metri mai jos de barajul principal, mult prea scurtă pentru a crea prejudicii pentru bunuri sau persoane.

Rezultatele modelării arată că va fi respectată calitatea apei în aval la nivelul standardelor pentru râuri și pentru apă potabilă, chiar în imediata vecinătate a amplasamentului. În condiții de debit scăzut, ar putea fi observată o depășire pe termen scurt a valorilor standard pe o distanță de 80 km față de amplasament. Trebuie subliniat că aceste condiții simultane de debit scăzut și breșă în baraj au o probabilitate de apariție considerabil mai scăzută, reprezentând o șansă la un milion de ani. Probabilitatea mai redusă se datorează condițiilor de debit scăzut observate statistic numai timp de 3 din 12 luni ale anului.

Riscul redus al acestui impact este din nou de mică întindere și temporar. Impactul trebuie pus în balanță cu beneficiul depoluării imediate și asumate a poluări actuale constante cu metale grele.

Scenarii modelate în raportul NGI - scenariile cele mai plauzibile

Probabilitatea ca aceste scenarii să se producă în primii 21 de ani de existență ai instalației de steril a fost calculată ca unu la un milion de ani. Aceasta înseamnă o probabilitate de unu la un milion ca o breșă majoră în baraj care să producă pagube să apară în primii 17 ani. După aceea, stabilitatea barajului se va îmbunătăți. În plus, pe măsură ce avansează diferitele faze de construcție a iazului principal, rezultatele monitorizării și cunoștințele dobândite dacă structura se comportă satisfăcător vor duce la scăderea probabilității calculate de producere a avariei, de unu la un milion. În plus, cu excepția producerii unui cutremur, pericolele sunt procese lente, iar RMGC va putea răspunde la oricare dintre pericolele depistate de programul său de monitorizare și pregătire pentru situații de urgență pentru a contracara orice pericol în curs de materializare.

Grupul de experți de la seminarul de riscuri din ianuarie 2009 din București a luat în considerare următoarele dezastre naturale: trăsnete, incendii forestiere, ploi torențiale, avalanșe, inundații, cutremure, vânturi puternice, alunecări de teren, etc. Concluzia a fost că cei mai probabili factori declanșatori de avarii în sistemul de sedimentare sunt cutremurele, ploile torențiale (urmate de inundații) și alunecările de teren. Cele mai probabile scenarii rezultate dintr-o **combinare a acestor fenomene** (deoarece ele se pot produce simultan) prezintă o probabilitate de apariție de unu la un milion de ani.

În toate situațiile, pericolul, riscul și probabilitatea de producere nu sunt niciodată 0. Există întotdeauna o posibilitate cât de mică de apariție a unui fenomen, cu probabilitate foarte redusă sau nerealistă, ca de exemplu unu la un miliard sau trilion etc. Probabilitățile mai mici de unu la câteva milioane sunt atât de mici încât nu intră în domeniul calculelor realiste.

Este adevărat că unele amenințări, cum ar fi atacuri teroriste, prăbușirea unui avion de mari dimensiuni în iaz, arme ilegale, atacuri cu bombe, vandalism, sabotaj sau un război au o probabilitate de apariție mai mare decât zero. Acești factori declanșatori au fost analizați la seminarul din ianuarie 2009 de la București în analiza de "încadrare a modurilor de avariere" prin care s-au priorizat scenariile analizate ca lanțuri de evenimente.

Având în vedere așezarea iazului, situația politică actuală și ceea ce se poate aștepta să se întâmple în regiune în următorii 20 de ani (când iazul nu va mai fi o structură de retenție pentru steril și apă), probabilitatea de producere este mult mai mic decât unu la un milion, eventual de unu la un miliard sau

trilion. Și acum există o probabilitate mai mare ca zero ca astfel de evenimente să aibă loc astăzi în zona Roșia Montană, chiar fără prezența iazului.

Probabilitatea de apariție a unor astfel de factori declanșatori, care să aibă ca rezultat evacuarea unor volume mari de steril și apă din iaz în primii 17 de ani de existență ai instalației de steril este mai mică de unu la un miliard sau trilion de ani. Probabilitatea de apariție a unui astfel de eveniment, deoarece nu depinde de instalația de steril însăși, nu va scădea după primii 17 ani.

Formele de impact cauzate de tipul de breșă în baraj discutat mai sus nu se referă la unele dintre caracteristicile proiectului care ar putea reduce impactul. În mod specific, modelul nu ia în considerare posibilitatea de a capta o parte din aceste evacuări în iazul secundar și nici lagunele de epurare semi-pasivă ce vor fi construite imediat în aval de al doilea baraj. Iazul secundar, după terminarea barajului, va avea o capacitate de 53.000 m³ (cu o capacitate mult mai mare în primii ani de construcție) Lagunele au fost proiectate să se întindă pe o distanță de circa 500 de metri în aval de iazul secundar și au o capacitate suplimentară de circa 33.000 m³ în plus față de capacitatea la care operează. Aceste două instalații nu vor fi pline în condiții normale de operare și pot reduce, sau chiar reține în întregime, impactul evacuărilor de steril și apă. În plus este în studiu posibilitatea de a utiliza bazine de acumulare apropiate în aval, cu o capacitate de 10 milioane m³ de apă pentru diluarea rapidă a oricărei deversări ca măsură de intervenție în caz de urgență ce va elimina orice depășire a valorilor standard, chiar în imediata vecinătate a amplasamentului.

6) *În încheiere reamintim faptul că în 2010 Parlamentul Uniunii Europene a adoptat o rezoluție privind interzicerea folosirea tehnologiilor pe bază de cianuri în mineritul din UE, astfel Parlamentul European „invită Comisia să propună interzicerea totală a utilizării tehnologiilor de minerit pe bază de cianuri în Uniunea Europeană până la sfârșitul lui 2011, deoarece aceasta este singura modalitate sigură de protejare a resurselor noastre de apă și a ecosistemelor împotriva poluării cu cianuri în urma activităților miniere” (pc. 2 al rezoluției) de asemenea „invită Comisia și statele membre să nu sprijine, fie direct, fie indirect, orice proiecte miniere în UE, care implica tehnologia cu cianuri până la interdicția generală este aplicabilă, nici să sprijine orice astfel de proiecte în țări terțe” (pc. 4 al rezoluției)*

La nivel european, Rezoluția Parlamentului European nu este un act normativ, nu face parte din acquis-ul comunitar și nu este susceptibilă de vreo implementare. În consecință, ea nu are caracter obligatoriu pentru niciun Stat Membru

Prin rezoluție s-a cerut Comisiei Europene să analizeze posibilitatea și oportunitatea modificării cadrului legislativ. Comisia are deplină libertate în exprimarea punctului său de vedere și în procesul de decizie, nefiind ținută în vreun fel de conținutul rezoluției în discuție. În punctul său de vedere relativ la oportunitatea interzicerii utilizării tehnologiilor bazate pe cianuri, Comisia Europeană arată că măsura propusă de Parlamentul European nu este justificată. Comisia a concluzionat că în lipsa unor tehnologii alternative mai bune, care să aibă un impact mai redus asupra mediului, o interdicție generală a utilizării cianurii ar presupune închiderea minelor existente care operează în condiții de siguranță. Aceasta ar fi în detrimentul locurilor de muncă, fără a aduce o valoare adăugată pentru mediu și sănătate. În plus, reglementările comunitare în domeniul mineritului asigură un nivel de protecție suficient; concentrațiile maxime de cianuri admise la deversare sunt atât de reduse, încât practice cianurile sunt distruse în mare parte înainte de a fi depozitate sub formă de deșeuri. Poziția Comisiei apare inclusiv pe site-ul Parlamentului European

(http://www.europarl.europa.eu/oeil/DownloadSP.do?id=18364&num_rep=8113&language=fr) și sub forma unui răspuns formulat de dl. Janez Potočnik, Comisarul European pentru Mediu (a se vedea <http://www.europarl.europa.eu/sides/getAllAnswers.do?reference=P-2010-3589&language=EN>).